

פירושים מתוקים

משולחנו של הרב מאיר פלבי שליט"א

סיון שני

פרשת וארא

זקת האמת

הרב מאיר פלבי שליט"א

למרות המכות הקשות שקיבל פרעה הוא לא הראה סימני שבירה, אך כשהגיע מכת הדבר הוא הודה בפה מלא "חטאתי הפעם, ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", מדוע רק במכה זו נשבר? אף שפרעה ראה שרבים מבני עמו מתים וסובלים במכות הקודמות הוא לא הודה בטעותו, רק שלא הייתה לו ברירה במכת הברד הוא הודה, ללמדנו כמה קשה לאדם להודות על האמת, לאיזה תהום יכול האדם ליפול ולרדת בזמן שלא מודה על האמת, עלינו ללמוד ממידתו המגונה של פרעה להיות דבקים במידת האמת ללא שינויים

אין עוד מלבדו פורים בשוויץ

הרב דוד חיים פרידמן

"להיות בה' מבטחך הודעתך היום אף אתה", משלי כב יט, הגאון מוילנא כותב על פסוק זה, כי עיקר נתינת התורה לישראל הוא כדי שישומו בטחונם בה'. לבטוח בה' זה אומר שהיהודי יודע כי "מלכותו בכל משלה", ה' יחיד בעולמו ומנהל אותו לפרטי פרטים: כוכבים, רעידות אדמה, צונמי ואפילו הטילים האיראניים הכל תחת השגחתו, ואף אחד לא יכול להרים את ידו ללא פקודה ורשות מה', והכל לטובתנו כי אבינו מלכנו עושה הכל למעננו.

רבתי, יש לנו אבא גדול שברא ומנהל את העולם, ומחכה לבניו האהובים שיחזרו בתשובה ואז יגלה את מלך המשיח, שיוביל אותנו לבית המקדש השלישי בירושלים עיר הקודש תובב"א, על אפם וחתם של האיראנים ושאר אומות העולם, שרובם ימותו במלחמת גוג ומגוג, ומי שמהם ישרוד יהיה עבד לישראל.

חובת הלבבות כותב, כי בעל בטחון חי ברוגע ובשלוה בידעו כי הכל בשליטתו יתברך. את כל זה מסכם ר' חיים בוולוז'ין בנפש החיים פרק ג בשלוש מילים: "אין עוד מלבדו". ומסביר הרב: יכול האדם לבטל מעליו כל דינים ורצונות, אחרים לא ישלטו בו, ולא יעשו בו שום רושם כלל, כאשר האדם קובע בליבו: הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם, והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתברך שמו, ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ברוך הוא. כן יספיק הוא יתברך בידו שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם שלא לפעול שום דבר כלל. כלומר ברגע שהגעתי לפיסגת האמונה שהבורא הוא יחיד בעולמו ואין כלום מלבדו יתברך, אתה מרגש מאוד את מלכות שמים, והוא יתברך הופך לך את הטבע ומשמיד ומבטל כל אויב ואורב וגזרות רעות.

אחי היקרים, בואו תראו איך נראים הדברים בשטח, הלכה למעשה. חברי הטוב מהכולל הרב א. קיבל מתנה מה', נולדה לו בת לפני החגים, לאחר החגים טס עם אשתו והלכה לבקר את חמיו בשוויץ. בשבת הראשונה הילדה לא חשה בטוב, לא אכלה ויצא לה קצף מהפה, במוצ"ש הלכו הרב ואשתו עם הילדה לבית המרקחת לברר

לגבי תרופה, והרוקחת הראשית המליצה ללכת לביה"ח הקרוב לבדיקת רופא. בהגיעם לביה"ח קיבלה אותם הרופאה הראשית של המיון, ולאחר בדיקת הילדה היא הובילה אותם בדחפיות לחדר הטראומה והזעיקה עוד מס' רופאים: הילדה שלכם סובלת מזיהום שהתפשט למח, היא בסכנה, הגעתם ברגע האחרון. בבוקר מודיעה להם הרופאה: הילדה צריכה לעבור סדרת טיפולים, והיא תישאר כאן כשמונה ימים, עליכם לסדר את הביטוח עם בית החולים. כל יום עולה 5,000 פרנק שוויצרי (5,000 דולר אמריקאי). הרב מיד התקשר לביטוח בארץ, אך הם מודיעים לו באופן מפתיע שאין לילדה ביטוח. לא יכול להיות, הוא אומר, בודאי שעשיתי לה, אך הם בשלהם. כאשר חמיו ואביו מתעככנים בפרטים הם כועסים עליו: איך יוצאים מהארץ בלי ביטוח, הם גוערים. ביה"ח מתחיל ללחוץ עליו לסדר את התשלום, ובהמשך אומרים לו: אם אין לך כסף, סע לגרמניה שם בתי החולים זולים יותר. נכנסתי לחדר הטראומה, הוא מספר: בתי מורדמת ומונשמת, מחוברת לכל מיני מכשירים, ואשתי צמודה אליה באפיסת כוחות, מה עם הביטוח היא שואלת, איך ביטוח אני משיב, אשתי בהלם מוחלט. באותו הרגע הרגשתי יאוש מוחלט, אני צריך להשיג 40,000 דולר ואין לי ביטוח, משפחתי כועסת עלי, וביה"ח לחץ להסדיר את התשלום, מאין יבוא עזרי? לפתע הרגשתי אותו, הרגשתי את אבא שבשמים שעומד מעל המציאות ומנהל את הכל... הרגשתי את היד הנעלמת שמובילה את כל הסיפור המוזר הזה שאני בו, הרגשתי תלות מוחלטת במי שאמר והיה העולם, הרגשתי רוגע ושלוה מילא את ליבי, אבא זה אתה ולא אף אחד אחר, אני מאמין בך וסומך עליך, אשתי הסתכלה עלי בתמיהה, מה אתה עושה, היא שאלה, אל תדאגי, הכל יהיה בסדר, ענית לי לה, הייתי בטוח בזה. אינני יודע איך הגעתי לפיסגת האמונה הזו, אך מרוב שמחה והרגשת ביטחון שזה לא ביה"ח ולא הביטוח אלא הבורא עושה את הכל, התחלתי לשיר ולרקוד, וזו הגדרתו המדויקת של החזו"א בספרו אמונה ובטחון א-ט: כאשר זכה שכל האדם לראות אמיתת מציאותו יתברך מיד נכנס בו שמחת גיל אין קץ ונשמתו נעימה עליו, והדמיון משלים עם השכל לחזות בנועם ה'. לאחר מס' דקות הגיעה הרופאה הראשית ואמרה לנו: אנחנו מבינים שאתם תיירים ומתקשים בהשגת הכסף לאשפוז, אל תדאגו, יש לנו קרן סודית בביה"ח למימון מקרים אלו ואנחנו מחליטים למי לעזור.

רבתי, בפורים הפך הבורא את הטבע בשביל היהודים כאשר הם בטוחו בו, וגם בבזל-שוויץ הפך הבורא את הטבע בשביל הרב ש. כאשר הוא קבע בלבו אין עוד מלבדו. אין עוד מלבדו זו פסגת האמונה של היהודי, אתה מאמין בו וסומך רק עליו, אומר הקב"ה, אני אושיע אותך כנגד כל הסיכויים, ככבשה בודדת מול שבעים זאבים, כי אין מעצור כנגד אב הרחמים.

נקודה למחשבה:

"ואני אקשה את לב פרעה" - ומה עם הבחירה החופשית?

מאיר נחמיה הי"ו

רבות הדעות על הפסוק "ואני אקשה את לב פרעה" (ז/ג) המעורר

שאל את הרב

תשובות שהשיב מורנו הרב מאיר פלבני רב בשכונת רמת בית הכרם ורב הקהילה המרכזית וראש בית ההוראה
שאלה: האם מותר לקיים סעודה בבית הכנסת, כגון סעודה שלישית או סיום מסכת ואזכרות וכדומה

תשובה: בשאלה זו התחבטו רבים מהפוסקים שהרי מובא במסכת מגילה דף כח שבתי כנסיות לא נוהגים בהם קלות ראש, ואילו השו"ע בסימן קנא פסק שסעודת מצווה כגון לעבר את השנה מותר בבית הכנסת, ויש להאריך הרבה בדין זה.

למסקנה: העלה בשו"ת חמדת יוסף חלק ד סימן עא', שמותר לערוך סעודות מצווה בבית הכנסת ורק באופן שידוע שהסעודה תגרום הוללות ושכרות אסור.

את השאלה הגדולה בעניין חופש הבחירה, שכן, אם הקשה הקב"ה את ליבו של פרעה, לכאורה לא הייתה לו בחירה, והדבר מעורר תהיות רבות על מושג הבחירה החופשית של האדם והדברים נראים על פניו סותרים.

מתוך מבחר גדול של דעות לכאן ולכאן אציג לפניכם שתי דעות מקוריות ביותר.

הראשון, רבי עובדיה ספורנו, שאומר על פסוק זה את הדברים הבאים; "ואני אקשה", והנה בהיות האל חפץ בתשובת רשעים ולא במיתתם כאומר: "חי אני נאום ה' אם אחפץ במות רשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה" (יחזקאל, לג/יא), אמר שירבה את אותותיו ואת מופתיו וזה להחזיר את מצרים בתשובה, בהודיע להם גודלו וחסדו באותות ובמופתים, כאומר "בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כוחי" (שמות, ט/טז); ועם זה הייתה כוונה שישראל יראו וייראו, כאומר, "למען שתי אתתי אלה בקרבו ולמען תספר באזני בנך וכן בנך" (שמואל, יא/ב), ואין ספק שלולא הכבדת הלב, היה פרעה משלח את ישראל בלא ספק, לא על צד תשובה והכנעה לאל יתברך שיתנחם מהיותו מורד אף על פי שהכיר גודלו וטובו, אלא על צד היותו בלתי יכול לסבול עוד את צרת המכות, כמו שהגידו עבדיו באומנם: "הטרם תדע כי אבדה מצרים" (שמות, יז/ז), וזאת לא הייתה תשובה כלל, אבל אם היה פרעה חפץ להכנע לאל יתברך ולשוב אליו בתשובה שלמה, לא היה לו מזה שום מונע, והנה אמר האל יתברך: "ואני אקשה את לב פרעה", שיתאמץ לסבול המכות ולא ישלח את ישראל מיראת המכות, "למען שתי אותותי אלה בקרבו", שמהם יכירו גודלי וטובי וישבובו המצרים באיזו תשובה אמיתית.

לפי ספורנו השם יתברך נתן בפרעה את הכח להתעקש ולסבול את המכות הבאות עליו כדי שגיע למצב בו יוציא ממנו אצ ההכרזה "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" (שמות, ט/כז), ובכך יחזור בתשובה וישלח את ישראל ממצרים, הווי אומר, לא בגלל הסבל מהמכות אלא מתוך ההכרה בצדקת השם ומתוך הכרת רשעותו.

הדעה השנייה, של הפרשן ארנולד אהרליך, מחבר הספר "מקרא כפשוטו", עומד על כך שמכת ברד פותחת באזהרה מיוחדת, כנאמר: "כי בפעם הזאת אני שלח את מגפותיי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ" (שמות, ט/יד), ועל כך הוא אומר: 'לפי דעתי לא עמדו המפרשים על דרכו של ה' במכה זו, ולא הרגישו שיש בה דברים שלא נמצאו כמוהם בכל המכות. דע כי כשיכה המכה, וכל עצמה של מכתו לא באה אלא להכות את המוכה ולהביא עליו יסורים, יכביד המוכה את ליבו ולא יקח מוסר מיסוריו; אולם, כשיגלה המכה את דעתו, שהוא מכה להוכיח ולא להכאיב, וירגיש המוכה בכונת מכהו, ישים לבו עליו ועל מכתו ויש ששב ורפא לו; ולפיכך, כשראה ה' שלא שם פרעה לבו על המכות הראשונות, בחר במכת ברד דרך אחרת, והזהיר את פרעה ממנה, וציוהו לאסוף את כל אשר לו בשדה הביתה, כדי שלא ירד עליו הברד ומת, והוא מה שלא עשה כן בכל המכות הראשונות, ובזה גילה ה' דעתו שלא יחפוץ באובדן פרעה ועמו, וכל חפצו ליסרם ולהוכיחם כדי שישעו רצונו; והדברים האלה מלמדים על כוונת ה', שכוון במכותיו לטוב פרעה ולא לרעתו, ולפיכך אמר לפרעה במכת הברד: "בפעם הזאת אני שולח את מגפותיי אל ליבך", כלומר, דברי המכות הראשונות יהיו עתה נכנסים בליבך, שתשים לבך על המכות ההם כשתראה שלטובתך אני מכה אותך ולא לרעתך'.

משני מפרשים אלה ניתן לראות, כי הבחירה החופשית לא ניטלה מפרעה והוא זה שבחר לא לעשות תשובה ולשלוח את בני ישראל כדי להקל על סבלו ולא מתוך הכרת הקב"ה וצדקותו, בעוד הקב"ה פתח לו שערי תשובה ואף נתן לו את הבחירה.

שבת שלום.

בס"ד

"והלך אחריו כבודו..."
 שבה ממכבש הדפוס ורואה אור עולם
 המהדורה החדשה של סט הספרים

"שו"ת חמדת יוסף"
 ונוסף עליהם: "דרכי לימוד העיון"
 במהדורה חדשה ומפוארת

סדרת ספריו של הגאון הצדיק
 רבי יוסף פלבני זצוק"ל

מרבני שכונת בית ישראל
 תלמידו של מרן
 הגר"צ אבא-שאול זצוק"ל

הפצה הראשית

1. 0527179012
 2. 0527114529

ניתן להשיג: בכל חנויות הספרים ובאתר טקסט רץ הוצאה לאור.

טקסט רץ הוצאה לאור
 039-111-444 // textratz.co.il
 סניף מרכזי: תל אביב

להזמנת שיעורים מרתקים
ממורנו הרב מאיר פלבני שליט"א
בכל רחבי הארץ. ניתן ליצור קשר
בפלאפון 058-6204620

העלון יוצא לעילוי נשמת, מנשה בן נגי'ה,
 רחמים בן תופיחה, נגי'ה בת עזיזה.